

Folketingets Europaudvalg
Christiansborg

13. marts 2023

Svar på Europaudvalgets spørgsmål nr. 1 vedr. KOM(2022)0583 (Alm. del) af 15. februar 2023 stillet efter ønske fra Søren Søndergaard (EL)

Spørgsmål

Er Kommissionens forslag i meddelelsen om revision af EU's finanspolitiske og økonomiske rammer om anvendelse af udgiftslofter ikke skåret over nogenlunde den samme model, som blev brugt under gældskrisen i relation til Grækenland?

Svar

Kommissionen offentliggjorde i november 2022 en meddelelse med et overordnet udspil til en reform af EU's finanspolitiske regler. Kommissionen foreslår bl.a., at samarbejdet om reglerne og kravene til EU-landenes finanspolitik forankres i nationale, mellemfristede planer for finans- og strukturpolitik. I de mellemfristede planer fastsætter landene selv årlige udgiftslofter, som skal sikre en holdbar gældsudvikling, samt investeringer og reformer, der i visse tilfælde kan medføre lempeligere krav til landenes finanspolitik og længere tid til finanspolitisk tilpasning. Udspillet lægger op til, at Kommissionen fastlægger en form for retningslinjer for landenes udgiftslofter for lande, der vurderes at have såkaldt *moderate* eller *væsentlige gældsudfordringer*. Samarbejdet og overvågningen af landenes efterlevelse af reglerne skal i høj grad fokusere på, om landene overholder deres egne udgiftslofter, hvor de gældende regler i høj grad fokuserer på, om landene overholder deres mellemfristede mål for den strukturelle saldo. Kommissionen ventes senere at fremlægge konkrete lovforslag til ændringer af de finanspolitiske regler.

Kommissionens udspil til en reform af EU's finanspolitiske regler er af overordnet karakter, og der er mange spørgsmål, der vil skulle afklares, før der er klarhed over udspillet. Overordnet set vurderes udspillet dog generelt at medføre mere fleksible rammer for tilrettelæggelsen af de nationale finanspolitikker end de eksisterende finanspolitiske regler.

EU's finanspolitiske regler udgør en overordnet ramme for de offentlige finanser i EU-landene, hvor det er landenes eget ansvar at tilrettelægge deres finanspolitik inden for disse rammer. Reglerne vedrører således den offentlige saldo og gæld, ligesom de gældende regler vedrører den strukturelle saldo, mens Kommissionens udspil til nye regler i stedet vedrører et mål for de offentlige nettoudgifter som grundlag for landenes udgiftslofter. Hverken de gældende regler eller udspillet til nye regler vedrører derimod konkrete udgifter og indtægter eller reformer m.v. Reglerne gælder generelt for alle lande og hen over konjunkturcykler, blandt andet med det formål at sikre sunde offentlige finanser i landene, der understøtter lave renter, forebygger gældskriser og dermed fremmer vækst og beskæftigelse.

Under gældskrisen modtog Grækenland en række låneprogrammer.

Låneprogrammer skal generelt håndtere udfordringer for et land i en krisesituation, hvor landet er i økonomiske problemer, og statsgældsrenterne fx er steget markant og landet evt. helt har mistet adgang til lån på de finansielle markeder. Låneprogrammer sikrer således lån til udfordrede lande på favorable vilkår under betingelser målrettet det enkelte land, fx tilpasning af landets finanspolitik og reformer, der forbedrer landets økonomi. Betingelserne skal blandt andet sikre, at landet bliver i stand til at tilbagebetale sit lån og igen får adgang til at optage lån på almindelige vilkår på de finansielle markeder.

Der er således en grundlæggende forskel mht. formål og midler samt anvendelsesområde på dels finanspolitiske regler og dels låneprogrammer.

Ifm. gældskrisen havde Grækenland anmodet om lån fra eurolandene og IMF, idet landet pga. store økonomiske vanskeligheder havde mistet adgang til finansiering på de private kapitalmarkeder. Da Grækenland havde betydelige underskud på de offentlige finanser, stod Grækenland således overfor enten at skulle reducere forskellen mellem de offentlige udgifter og indtægter markant og hurtigt, eller modtage lån fra andre lande eller internationale institutioner uden om de private kapitalmarkeder.

Lånene fra eurolandene og IMF havde til formål at muliggøre en mere gradvis finanspolitisk og økonomisk tilpasning i stedet for bratte konsolideringer i Grækenland samt at undgå spredning af krisen og den finansielle usikkerhed til de øvrige EU-lande. Grækenland modtog flere låneprogrammer¹:

- Det *første låneprogram* blev indgået i maj 2010 og udgjorde 110 mia. euro, heraf 80 mia. euro bilateralt fra eurolandene og 30 mia. euro fra IMF.
- Det *andet låneprogram* blev indgået i marts 2012 og indebar yderligere 144,7 mia. euro i låneassistance fra eurolandene via EFSF (eurolandenes midlertidige krisehåndteringsmekanisme, *European Financial Stability Facility*).
- Det *tredje låneprogram* blev godkendt af eurolandene i august 2015 og indebar yderligere finansiel assistance i form af lån på 86 mia. euro fra ESM (euroområdet's permanente krisehåndteringsmekanisme, *European Stability Mechanism*).

I de græske låneprogrammer blev der, som det er normal praksis ved lån fra IMF og lån fra EU (herunder til tredjelande), aftalt finanspolitiske tilpasninger og reformer som betingelse for lånene. Ifm. det første låneprogram blev der fastsat et overordnet mål om at reducere underskuddet på den faktiske saldo i Grækenland til under 3 pct. af i 2014. Ifm. det andet

¹ Første græske låneprogram: https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp61_en.pdf.

Andet græske låneprogram: https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf.

Aftalememorandum vedr. det tredje græske låneprogram: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2017-01/01_mou_20150811_en1.pdf.

låneprogram til Grækenland blev der fastsat mål om at sikre et underskud på den primære saldo, der ikke oversteg 1 pct. af BNP i 2012, og en efterfølgende udvikling i de offentlige finanser, der ville sikre et overskud på den primære saldo på 4,5 pct. af BNP i 2014. Ifm. det tredje låneprogram blev Grækenland pålagt at sikre en primær saldo på - 0,25; 0,5; 1,75 og 3,5 pct. af BNP i hhv. 2015, 2016, 2017 og 2018.

For at understøtte de overordnede saldokrav blev der i låneaftalerne samtidig fastlagt en række konkrete finanspolitiske tiltag og reformer mhp. at styrke de offentlige finanser i programmerne og som grundlag for overvågning af Grækenlands implementering af programmerne. På udgiftssiden blev der aftalt flere konkrete budgetforbedringer, herunder fx fastlæggelse og implementering af udgiftslofter i de forskellige offentlige sektorer, privatiseringer af offentlige selskaber, generelle effektiviseringer i den offentlige administration, fastfrysning af indekseringen af pensionsudbetalinger, effektiviseringer af systemer for sociale ydelser, budgetforbedringer i sundhedsvæsenet samt strammere udgiftslofter på forsvarsområdet. På indtægtssiden blev der tilsvarende aftalt konkrete tilpasninger, herunder fx en udvidelse af momsskattebasen, en tilbagerulning af ordninger for refusion af visse brændstofafgifter, udrulning af nye ejendomsvurderinger mhp. at forbedre skattegrundlaget og tiltag mhp. at styrke skatteopkrævningen.

Foruden finanspolitiske tiltag indeholdt de græske låneprogrammer også reformer mhp. at styrke vækstpotentialet og økonomiens robusthed mere generelt. Der var bl.a. tale om reformer af den offentlige administration, arbejdsmarkedet og produktmarkederne.

Der er således generelt flere grundlæggende forskelle mellem de græske låneprogrammer og Kommissionens udspil til nye generelle finanspolitiske regler i EU. Mens de græske låneprogrammer indeholdt aftaler om konkrete finanspolitiske tilpasninger, herunder tiltag på både udgiftssiden og indtægtssiden, samt reformer, lægger Kommissionens forslag til finanspolitiske regler op til overordnede rammer for national tilrettelæggelse af dels finanspolitikken og dels eventuelle reformer og investeringer. Låneprogrammerne til Grækenland indeholdt strammingskrav vedr. den faktiske og primære saldo. I Kommissionen udspil til EU-regler lægges der op til EU-retningslinjer for landenes fastsættelse af udgiftslofter mhp. efterlevelse af mål for holdbar gældsudvikling.

Med venlig hilsen

Stephanie Lose
Fungerende økonomiminister